

Film *Amelia* jako wyraz tęsknoty za starym Paryżem

The film *Amelia* as an Expression of Longing for Old Paris

ANNA SURMA

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

STRESZCZENIE

Amelia to film Jeana Pierra Jeuneta z 2001 roku, kręcony głównie we Francji. Opowiada historię młodej kelnerki, która marzy o prawdziwej miłości. Po znalezieniu małego pudełka z zabawkami w swojej łazience, postanawia spełniać dobre uczynki dla ludzi. W trakcie tych wydarzeń Amelia odnajduje miłość życia. Film jest jednocześnie hołdem dla kultury francuskiej, a także nostalgicznie oddaje atmosferę Paryża. Pokazuje miasto jako spokojne i harmonijne, jak z bajki. Opowiada też o trudnym dzieciństwie Amelii, które miało wpływ na jej dorosłe życie, sprawiając, że czuje się samotna i zamknięta. Muzyka Yana Tiersena doskonale wkomponowuje się w narrację, nadając filmowi wyjątkową atmosferę. *Amelia* to historia o sile, przyjaźni i miłości, która potrafi pokonać trudności życia. Jeunet chce ukazać Francję w pozytywnym świetle, promując oryginalność i ceniąc nostalgiczny obraz Paryża. Film jest również wyrazem tęsknoty reżysera za rodzinnym krajem, Paryżem jego młodości.

Słowa kluczowe: stary Paryż; nostalgia; tęsknota; sztuka w filmie; samotność

ABSTRACT

Amelie is a 2001 film by Jean Pierre Jeunet, shot mainly in France. It tells the story of a young waitress who dreams of true love. After finding a small box of toys in her bathroom, she decides to do good deeds for people. During these events, Amelia finds the love of her life. The film is both a tribute to French culture and nostalgically captures the atmosphere of Paris. It shows the city as calm and harmonious, like from a fairy tale. It also tells the story of Amelia's difficult childhood, which had an impact on her adult life, making her feel lonely and closed off. Yan Tiersen's music fits perfectly into the narrative, giving the film a unique atmosphere. *Amelia* is a story about strength, friendship and love that can overcome the difficulties of life. Jeunet wants to show France in a positive light, promoting originality and

valuing the nostalgic image of Paris. The film is also an expression of the director's longing for his home country, the Paris of his youth.

Keywords: old Paris; nostalgia; longing; art in film; loneliness

„Życie to niekończąca się próba spektaklu, który nigdy się nie odbędzie”.

Jean Pierre Jeunet

Amelia to dzieło Jeana Pierra Jeuneta z 2001 roku, nagrywane we Francji oraz Niemczech. Oryginalny tytuł to: *Le fabuleux destin d'Amélie Poulain*, co od początku nasuwa myśl, że oryginalny tytuł skrywa w sobie więcej niż tylko imię głównej bohaterki. W obsadzie znajdują się znakomici aktorzy kina francuskiego – Audrey Tautou, Mathieu Kassovitz, Jamel Debbouze, Isabelle Nanty. Audrey Tautou urzekła nas swoją grą aktorską, urodą oraz delikatnością, a rola zdecydowanie otworzyła jej drzwi do sławy.

Film przedstawia historię młodej kelnerki Amelii, która pracuje w kawiarni w samym sercu Paryża. Tytułowa bohaterka czuje się nieco osamotniona i zagubiona w tym wielkim mieście. Dziewczyna marzy o miłości, ciepłe i czyjejs trochę, marzy o bratniej duszy. Ciąg niesamowitych zdarzeń sprawia, że Amelia postanawia zacząć uszczęśliwiać ludzi. Kiedy główna bohaterka znajduje małe pudełko z zabawkami ukryte za kafelkami w swojej łazience, postanawia je zwrócić byłemu właścicielowi, Dominique Bretodeau. Po zobaczeniu reakcji Bretodeau na nieoczekiwane pojawienie się tego reliktu z dzieciństwa Amelia postanawia spełnić inne dobre uczynki dla ludzi, wśród których żyje, w końcu znajdując miłość. Czy możemy nazwać omawianą produkcję „pocztówką z Paryża”? Te słowa bardzo trafnie określają sposób, w jaki autor przemycił do filmu tak wiele znanych paryskich miejsc. To kilka z nich:

- 1) Wieża Eiffla – stalowy gigant z końca XIX wieku, który każdego roku ściąga do stolicy Francji miliony turystów i jest jego niekwestionowanym symbolem.
- 2) Sacre Cœur – lśniąca białą bazylika, do której prowadzą schody o imponującej długości; kolejny symbol Paryża równie często odwiedzany przez turystów.
- 3) Notre Dame de Paris – historyczna katedra, bohaterka książki Victora Hugo, niestety częściowo zniszczona podczas pożaru w 2019 roku.
- 4) Moulin de la Galette.

Szczególną uwagę chciałabym poświęcić Moulin de la Galette – miejscu chyba najmniej znanym. Jest to wiatrak położony na szczycie dzielnicy Montmartre. Bary oraz kawiarnie wokół Moulin de la Galette były dawniej odwiedzane m.in. przez Augusta Renoira, Pablo Picassa, Vincenta van Gogha, Henri de Toulouse-Lautreca oraz Ramona Casasa. Kawiarnia, w której odgrywa się tak wiele scen w filmie, swoją nazwę zawdzięcza właśnie temu miejscu.

W filmie Paryż nie jest przedstawiony jako przeludnione, szare i utopione w swojej codzienności miasto. Co ciekawe, wiemy, że używając techniki cyfrowej, reżyser „zmasał” graffiti ze ścian budynków, a także nieczystości z ulic. „Dzięki tym zabiegom Paryż w *Amelii* przypomina nam poetycko-realistyczne wizje miasta z filmów lat trzydziestych” (*Amelia*, 2001): akcja dzieje się powoli, a samo miasto wydaje się bardziej kolorowe, pełne spokoju i harmonii. Mieszkańcy zaś są pogodni i uśmiechnięci. Piękno filmowych kadrów i reszta detali sprawiają, że wrażenie jakbyśmy znajdowali się w nowoczesnej bajce, a nie rzeczywistym Paryżu.

Amelia to również swoisty ukłon w stronę kultury francuskiej. Przykładem jest niewychodzący z mieszkania sąsiad Amelii, który każdego roku tworzy nową kopie dzieła Renoira *Śniadania wioślarzy* (Filipowicz, 2018). Mamy również liczne odwołania do Wielkiej Brytanii i Lady Diany. Twórcy dzieła udało się także przełać do filmu nostalgicznego, proustowskiego ducha. Daje on nam do zrozumienia, że nostalgia może być wytworem całej przestrzeni kulinarnej, nie tylko jedzenia. W filmie widzimy kawiarnie, restauracje, bary i potrawy, które składają się na naprawdę klimatyczny i pełen tęsknoty obraz „Miasta światel” (Holm, 2015).

Film jest również historią o problemach w codziennym życiu. Dzieciństwo Amelii nie było łatwe, dosyć wczesnie straciła matkę, a jej ojciec – lekarz – (nie wiadomo, czy trafnie) zdiagnozował u niej chorobę serca. To sprawiło, że nie mogła wychodzić z domu i spędzać czasu z rówieśnikami, bawić się, rozwijać się jak normalne dziecko. Nie miała również żadnego rodzeństwa. Na wsparcie ze strony ojca nie mogła liczyć, gdyż był on nieczuły i po prostu oschły. Za życia matka karciała ją podczas nauki, a jej rybka o imieniu „Kaszalot”, jedyny przyjaciel dziewczynki, „nabawiła się melancholii” i wołała umrzeć. Po śmierci matki ojciec Amelii stał się jeszcze bardziej oziębły i przygnębiony. Nic dziwnego, że dziewczyna zaczęła uciekać w stworzoną przez siebie krainę marzeń i imaginacji. Dzieciństwo głównej bohaterki wpłynęło na jej dorosłe życie.

Jako 23-latką główna bohaterka odczuwa samotność, jest zamknięta i nie potrafi otwarcie mówić o swoich potrzebach. Trudno jej znaleźć przyjaciół i nawiązywać kontakty z innymi. Znajduje radość w prostych czynnościach. Mimo to potrzebuje bliskości i wciąż czeka na miłość życia. Może brak uwagi i ciepła ze strony bliskich sprawił, że Amelia zaczęła pomagać innym w odnalezieniu szczęścia (*Amelia – film dla prawdziwych marzycieli*, 2020).

Wspaniałym dopełnieniem tej historii jest muzyka skomponowana przez Yana Tiersena. Któż nas nie zachwyca się, słysząc „Walc Amelii”? Jako ciekawostkę mogę dodać, że nie był on początkowo przewidywany jako autor ścieżki dźwiękowej, a Jeunet usłyszał jego utwór po raz pierwszy, jadąc na plan zdjęciowy. W ścieżce dźwiękowej często słyszymy charakterystyczny dla francuskich melodii akordeon. Słyszac te dźwięki, nic już nas nie powstrzymuje od tego, aby poczuć się jak prawdziwy paryżanin i przenieść się w krainę fantazji. Myślę, że bez wąt-

pienia mogę polecić wszystkim ten film, gdzie śmiech łączy się ze łzami, a słodkie miesza się nieraz z gorzkim. Tam siła, przyjaźń i miłość mają moc wyciągnąć nas z największej rozpacz.

Mimo widma nadchodzącej globalizacji, szalejącego w tamtych czasach bezrobocia autor nie chce przedstawiać nam takiego obrazu w filmie. Czasem trudno odnaleźć się w pędzie życia, może warto więc zatrzymać się, odetchnąć i pomarzyć. Dowiadujemy się, że bycie oryginalnym to zaleta. Celem twórcy było przedstawienie Francji w jak najlepszym świetle. Wiemy, że zanim powstała *Amelia*, kręcił on film *Obcy: Zmartwychwstanie* w Hollywood. Pisanie scenariusza do *Amelii* było lekiem na poczucie tęsknoty za ukochanym domem. Świetnym zwieńczeniem będą słowa reżysera: „Przebywanie z dala od Francji sprawiło, że zatęskniłem za baśniowym Paryżem, Paryżem mojej młodości, *Amelia*, to czysta nostalgia i nie było w tym nic złego. To była moja prywatna fantazja, która ożyła” (*Amelia – film dla prawdziwych marzycieli*, 2020).

Bibliografia

- Amelia – film dla prawdziwych marzycieli* (2020). <https://pieknoumyslu.com/amelia-film-dla-prawdziwych-marzycieli/>
- Amelia* (2001). <https://www.filmweb.pl/film/Amelia-2001-31416/trivia>
- Filipowicz, T. (2018). *Jean-Pierre Jeunet: “Amelia” – omówienie, opis, opracowanie, analiza*. <https://www.klasykaliteraturyifilmu.pl/2018/02/06/jean-pierre-jeunet-amelia-omowienie-opis-opracowanie-analiza/>
- Holm, J.L. (2015). *Consuming Nostalgia in «Le fabuleux destin d'Amélie Poulain»*. <https://www.jstor.org/stable/24547849>